

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ● NO.2 (3218) ● ЧАЦВЕР, 20 СТУДЗЕНЯ, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Прамень,
які
лечыць**
Стар. 2

**Знічкі
Айчыны**
Стар. 3

Цёплае кола агню
На выставе
ў Мінску можна
было палюбавацца
арыгінальнай інтэр’ернай
керамікай Стар. 4

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Шчыруе батлейка ў Вялікім Сяле

У вясковай
школе дарослыя
і дзеці разам
стварылі
тэатральную
машыну часу

Лявон Целеш

Каляды, Новы год, Раж-
джаство, а потым яшчэ і “стары”
Новы год, — святаў у матухны-
зімы многа, і ўсе яны напоўне-
ны прадчуваннем цудаў. Іх ча-
каюць як дзеці, так і дарослыя:
усе ж мы родам з дзяцінства.
Зрэшты, дарослыя ведаюць,
што цуды не здараюцца самі па
сабе, ім варта дапамагчы збыц-
ца. Як зрабіла гэта, прыкладам,
творчая талента ў Вялікім Сяле,
што на Дзяржыншчыне. У Вялі-
касельскай сярэдняй школе да-
рослыя і дзеці разам сатварылі
батлейку, гэткую тэатральную
машыну часу. Яна робіць гледа-
чоў сведкамі містычных падзей,
што адбываліся ў часы біблей-
скія. Дарэчы, назва беларускага
народнага тэатра батлейка, ад-
наго са старажытных відаў мас-
тацтва, вядзе пачатак ад назвы
Віфлеем-Bethleem: там паводле
паданняў нарадзіўся Ісус Хрыс-
тос.

Прэм’ера старадаўняй драмы
“Цар Ірад” з поспехам прайшла
24 снежня, у святочна прыбра-
ным памяшканні ў Доме народ-
най творчасці, побач са школай.
Ролі ў лялечным спектаклі вы-

Артысты-батлейшчыкі з Вялікага Сяля дапамагаюць збывацца цудам

конвалі вучні, а рэжысёр і паста-
ноўшчык дзеі — педагог Тамара
Заблоцкая. Спецыяльна пад ка-
лядны праект вядомы майстар з
Дзяржынска Андрэй Мартынюк
зрабіў прыгожа аздобленую ар-
наментамі двухпавярховую бат-
леечную скрынку. А дырэктар
Дому народнай творчасці, мас-
так і кераміст Наталля Ермало-
віч разам з майстрыцай Воль-
гай Мешчараковай прыдумалі і
змайстравалі цудоўныя лялькі.

Змест драмы вядомы: ад вал-
хвоў цар Ірад даведваецца, што
ў Батлееме нарадзіўся хлопчык
Ісус, і зоркі быццам прадказва-
юць яму будучыню “цара іудзей-
скага”. Ірад лічыць, што гэта
прэтэндэнт на ягоны трон. Але
як яго знайсці? Жадаючы паз-
бавіцца ад суперніка, цар кліча
свайго воіна, загадвае яму пе-
рабіць усіх немаўлят “ад двух
гадоў і меней”. Воін выконвае
загад. Пры гэтым адна жанчы-

на, Рахіль, абараняе сваё дзіця,
просіць у Ірада літасці, ды мар-
на... За злачынствы Ірад пакара-
ны: Смерць адсякае яму галаву,
а Чорт цягне яго цела ў пекла.
Прадстаўленне, часам страшнае,
але зладжанае з добрым народ-
ным гумарам, суправаджаецца
светлай музыкай і спевамі, дра-
ма пастаўлена па-беларуску. У
спектакль уведзена і адна вялі-
зная лялька — дзед батлейшчык
Юрась. → **Стар. 2**

СУСТРЭЧЫ

Жыццёвая сіла Ніны Сакаловай

Толькі за мінулы год гэтая таленавітая жанчына выдала тры свае кнігі

Адам Мальдзіс

З месяц таму дзверы майго
рабочага пакою прыдчыніліся.
Зайшла бадзёрая, маладжавая
жанчына, ветліва прадставілася:

— Мінчанка Ніна Міхайлаў-
на Сакалова. Я да вас па важнай
справе, па просьбе малодшай
сястры Раісы, якая жыве ў Пецяр-

бугу. Яна родам з Беларусі, даўно
на пенсіі. І даведлася, што пад
вашай рэдакцыяй рыхтуецца дру-
гое выданне энцыклапедычнага
даведніка “Беларусы і ўраджэн-
цы Беларусі ў памежных краінах”.
Праз мяне Раіса і перадае вам
артыкул пра нашага старэйшага
брата, Пятра Барадзіна. Ён ваяваў
на фронце, пасля закончыў Ленін-

градскі ўніверсітэт, стаў прафеса-
рам, вядомым вучоным-фізікам.
Аўтар 12 вынаходніцтваў, каля
200 навуковых прац. Чытаў, між
іншым, лекцыі ў самых розных
краінах: ад Кітая да Кубы. Вось
яго фатаграфія... Як бачыце, ба-
гата баявых ордэнаў, медалёў. На
жаль, яго ўжо няма ў жывых.
— Пачакайце, дайце мне ўсё

гэта асэнсаваць... Старэйшы
брат, малодшая сястра... Пра-
бачце, але колькі ж вам тады
гадоў?!
— На пачатку 2010-га
споўнілася 85...
Як доказ Ніна Міхайлаўна
працягнула мне сваю кніжку
“Спадчына” (на рускай мове).
→ **Стар. 2**

ВЕСТКИ

Навігатар для падарожнікаў

У варшаўскім гатэлі
“Грамада” пачаў
працаваць беларускі цэнтр
турыстычнай інфармацыі

Да падзеі рыхтаваліся зага-
дзя. Бо, як вядома, ідэя цэнтра
была закладзена і ў Нацыяналь-
ную праграму развіцця турызму
ў Беларусі. Супольна працавалі
ў гэтым кірунку Міністэрства
спорту і турызму Беларусі, супра-
цоўнікі турыстычнага комплексу
“Брэст-ІнтурYST”, усяпольскага
туркааператыва “Грамада”.

Сёння беларускія турыстыч-
на-інфармацыйныя цэнтры за
мяжой не проста забяспечваюць
карыснай інфармацыяй усіх, хто
хоча наведаць Беларусь. Яны
працуюць і на станоўчы імідж
краіны, наладжваюць стасункі
айчынных тураператараў з за-
межнымі агенцтвамі — запраша-
юць аматараў розных відаў ад-
пачынку, падарожжаў наведаць
краіну. Як лічаць спецыялісты, і
цэнтр у Варшаве стане карысным
навігатарам для падарожнікаў,
актывізуе развіццё ўзаемакарыс-
ных кантактаў, будзе падвышаць
як эканамічную, так і сацыяль-
на-культурную значнасць турыс-
тычнай галіны. Дарэчы, у цэнтры
ўжо сабраны разнастайныя звес-
ткі пра турыстычны патэнцыял
Беларусі. Прычым яны будуць ін-
тэгравацца ў міжнародную сетку
электроннага абмену дадзенымі
пра турпрадукты і паслугі. Спе-
цыялісты цэнтра дапамагаюць
турыстам падбіраць маршруты.

З павагай да традыцый

Конкурс, прысвечаны 90-м
угодкам Івана Мележа,
стартваў у Мінску

Гарадскі конкурс “Паважа-
ючы традыцыі” прызваны вы-
явіць лепшых знаўцаў беларус-
кай літаратуры сярод вучняў
старэйшых класаў.

Першы этап спаборніцтва
— завочны. Старшакласнікі
пройдуць тэставае выпрабаван-
не ў рэжыме анлайн. Іх чакае,
у прыватнасці, фотавіктарына,
пад час якой па здымках трэба
будзе вызначыць памятнаы мес-
цы, дзе бываў Іван Мележ.

Заклучны тур конкурсу ад-
будзецца 10 лютага. Сярод за-
данняў будуць пытанні па рама-
не “Людзі на балоце”, а таксама
наконт кінафільмаў, пастаўле-
ных па творах пісьменніка.

ПРЫЯРЫТЭТЫ

Прамень, які лечыць

Без лазераў, лазерных тэхналогій сёння немагчыма ўявіць жыццё. Фізікі даўно пралічылі з'яўленне гэтакіх крыніц выпраменьвання. А стварыў першы лазер амерыканскі фізік Тэадор Мейман. І ўжо тады, у 1960-м, навуковая каштоўнасць і практычная карысць ад вынаходніцтва былі настолькі відавочнымі, што вывучэннем лазераў заняліся тысячы навукоўцаў ва ўсім свеце. Свой уклад у “лазерную тэму” зрабілі і беларускія навукоўцы. Даўно працуе ў ёй загадчык лабараторыі лазерных сістэм і прыбораў Інстытута фізікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, кандыдат фізіка-матэматычных навук Васіль Мастоўнікаў. З ім наша размова.

Васіль Мастоўнікаў

Іна Ганчаровіч

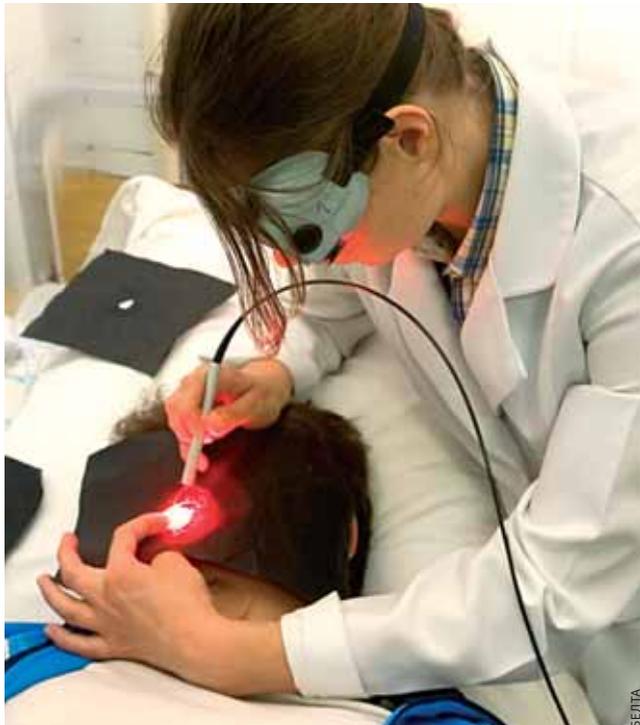
— Васіль Андрэвіч, ці намнога адсталі нашы фізікі-лазершчыкі ад амерыканскіх на старце?

— Мяркуйце самі. Доследы ў галіне лазернай фізікі пачаліся ў нашым інстытуце практычна адразу, як з'явіліся першыя паведамленні аб адкрыцці лазераў у ЗША. І ўжо ў 1962 годзе наш калега Уладзімір Антонавіч Піліповіч стварыў і запусціў першы ў Беларусі лазер на рубіне. Гэта значыць: у яго канструкцыі выкарыстаны крышталі рубіну.

— А праз дзесяць гадоў, у 1972-м, вучоным Барысу Сцяпанаву, Анатолю Рубінаву і вам была прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР. Пэўна, гэта была першая такога высокага ўзроўню адзнака працы беларускіх фізікаў. За што такі гонар?

— На старце, як вы кажаце, тысячы фізікаў свету імкнуліся зрабіць лазер універсальным, больш зручным, эканамічным у выкарыстанні. І менавіта мы ў беларусім акадэмічным Інстытуце фізікі ўпершыню ў СССР у 1966 годзе стварылі лазеры на фарбавальніках. Дарэчы, тое ж

незалежна ад нас і практычна адначасова зрабілі дзве групы даследчыкаў са ЗША і ФРГ. Па сутнасці, гэта лазеры новага тыпу, у іх можна пераналадваць як частату выпраменьвання, зменьваць колер промяня ад ультрафіялетавага да інфрачырвонага, так і працягласць імпульса. А ад гэтых параметраў залежаць і ўласцівасці лазернага промяня. Гэта быў важны этап у развіцці лазера, з яго дапамогай стала магчымым

Лазерны прамень — памочнік для медыкаў

вывучаць шэраг працэсаў у хімічных рэакцыях, фотасінтэзе, фізіцы плазмы... Карацей, дзякуючы лазерам ірванулі наперад многія навукі.

— Дзе сёння выкарыстоўваюцца айчынныя лазерныя тэхналогіі?

— Ведаеце, цяпер у Беларусі цяжка знайсці галіны навукі, тэхнікі, побыту, дзе б нашы распрацоўкі не ўжываліся. Без лазераў не абыходзяцца медыцына, тэлекамунікацыі, ваенная

справа, машынабудаванне... У Беларусі ўпершыню на тэрыторыі СНД лазерныя тэхналогіі выкарыстоўваюцца нават пры экспертызе твораў жывапісу, іх рэстаўрацыі. Беларускія навукоўцы стварылі цэлы комплекс медыцынскіх тэхналогій з выкарыстаннем лазераў. І цяпер нават у самай аддаленай ад сталіцы вясковай амбулаторыі ёсць тэрапеўтычныя апараты з лазернымі сістэмамі “Крыніца-1”, “СНАГ”, “Ай-баліт”, “Малы”, якія вяртаюць людзям здароўе. Між іншым, аднымі з першых у свеце беларускія лазершчыкі і медыкі стварылі хірургічныя лазеры, якія могуць аб'яднаць тры даўжыні светлавой хвалі, і кожная з іх па-рознаму пранікае ў тканку, рэжа, прыпальвае яе. Так што хірург атрымлівае ўнікальны інструмент, які пры аперацыях павышае эфектыўнасць лячэння, а то і значна скарачае аперацыйны час.

— Над чым цяпер працуе ваш калектыў?

— Сёння вучоным Інстытута фізікі сумесна са спецыялістамі Мінскага медуніверсітэта ствараюць лазерны пінцэт, і хутка ён будзе зроблены. Гэта ўнікальная прылада, пры дапамозе яе можна выконваць самыя складаныя аперацыі на ўзроўні асобных жывых клетак. А яшчэ нядаўна было выяўлена, што лазер можна выкарыстаць для выяўлення і лячэння раковых захворванняў. І ў гэтым кірунку рухаемся. Увогуле пра лазер гавораць, што ён сам сабе шукае сферы прымянення, яго адкрыццё — з галоўных дасягненняў XX стагоддзя.

Акцёры і лялькі Вялікасельскай батлейкі

Шчыруе батлейка ў Вялікім Сяле

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

З вялікай радасцю шчыруюць у лялечным тэатры Дар'я Гаркун, Ганна Юцкевіч, Уладзімір Майдзібор, Цімафей Пяўнёў, Мікіта Круглік, Вераніка Чэрнікава, Вікторыя Векша, Дар'я Круглік, Яўген Маісееў, Крысціна Сінічэнка — усе стараюцца. Я быў зачараваны іх іграй. Апошняя дзяўчынка, дарэчы, са шматдзетнай сям'і, жыве ў вёсцы Старынка, на прадстаўленні за яе перажывалі і родныя. Зрэшты, усім бацькам можна ганарыцца сваімі дзецьмі! У дзень прэм'еры быў, як кажуць, поўны аншлаг: ішло ажно чатыры прадстаўленні. Гледзачамі былі настаўнікі, вучні школы, выхаванцы дзіцячага садка, а таксама жыхары вёскі. І колькі ж гарачых апладыментаў чулі артысты! У Калядныя дні, дарэчы, яны выступалі і ў іншых месцах раёна. Важна, што дзеці далучыліся да народнага мастацтва, і гэта падзея, пэўна ж, запомніцца ім назаўсёды.

Тут да месца будзе нагадаць: тэатр батлеечнага тыпу ўзнік у Заходняй Еўропе ў пятнаццатым стагоддзі, з шаснацатага — вядомы ў Беларусі. Двух'ярусная батлейка, якую і вырабіў Андрэй Мартынюк, была найбольш пашыранай. Звычайна, як і ў вялікасельскім спектаклі, на верхнім ярусе месціцца ніша з яслямі, з Ісусам. А ніжні ярус, так званая “зямля”, — гэта палац Ірада, там ідуць сцэны бытавога характару. У ранейшым Койданаве (цяпер Дзяржынску), як і ў іншых буйных мястэчках Беларусі, ладзіліся шматлюдныя святочныя кірмашы. Іх наведвалі і фокуснікі, жанглёры. Са Смаргоні, як вядома, прыязджалі дрэсіроўшчыкі мядзведзяў з лахматымі артыстамі, а з Мінска ў Койданава прыязджала батлейка. Дарэчы, наш вядомы зямляк, акцёр, адзін з заснавальнікаў беларускага тэатра Уладзімір Крыловіч пісаў, што ў дзяцінстве вельмі любіў глядзець батлейку на койданаўскіх кірмашах. Магчыма, так і абудзіўся ў ягонай душы акцёрскі талент.

СУСТРЭЧЫ

Жыццёвая сіла Ніны Сакаловай

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Першую старонку вокладкі ўпрыгожвае мінскі абеліск Перамогі, на апошняй — фотартрэт аўтара, два буслы на фоне карты Беларусі ды анатацыя выдаўца Анастасіі Печанко: “Ніна Міхайлаўна Сакалова — кампазітар, паэтэса, пісьменніца. Гэта чалавек дзівоснага і складанага лёсу, які яна тварыла ўласнымі рукамі. Да свайго 85-годдзя яна выдала кнігі: “Спадчына”, “Гармонія душы” і “Сонечны балаганчык”. Гэта падарунак сабе і чытачам”.

— Наколькі я разумею, “Наследдзе”, “Спадчына” значыць, — гэта вашы ўспаміны. А другія дзве вашы кніжкі пра што?

— У іх надрукаваны мае песні, якія цяпер выконвае

мінскі ветэранскі хор з аднайменнай назвай “Спадчына”, а таксама казкі, першы для дзяцей.

— Пішаце песні? Значыць, ведаеце нотную граматыку? Маеце музычную адукацыю?

— Не, на жаль, амаль не ведаю — проста прыдумваю мелодыі. А кампазітары, нават такой меры, як Ігар Лучанок, кладуць іх на ноты.

— На вокладцы вашай кнігі віднеецца абеліск Перамогі. Вы ўдзельнічалі ў вайне?

— Удзельнічала ўся наша разгалінаваная сям'я. У час вайны ў фашысцкім лагерах у польскім горадзе Торунь загінуў мой бацька, Міхаіл Барадзін. Ён пайшоў на фронт з Гомельшчыны, з Веткі, адкуль і я родам,

і быў чатыры разы ранены. Выкліканыя вайной пакуты выпалі і на маю долю, долю маці, малодшай сястры Раі... Помніцца, як мы гналі калгасны статак, ратуючы жывёлу,

Ніна Сакалова і гурт “Сонечны балаганчык” выступаюць разам

за 1500 кіламетраў, ажно ў Саратаўскую вобласць. Па дарозе было і холадна, і галодна, але мы не падалі

духам. На начоўках і па прыбыцці на месцы спявалі беларускія народныя песні, дэкламавалі коласаўскае “Мой родны кут...”. На саратаўскай зямлі арганізавалі канцэрты. Маці падпявала

бабуліны песні... — Відаць, тады абудзіліся ў вас гены кампазітарства...

— Відаць, тады абудзіліся ў вас гены кампазітарства...

— Мусіць. А потым развіліся ў Ленінградзе, дзе мы з сястрой і братам, стаўшы студэнтамі (я заканчвала аддзяленне цюркалогіі ва ўніверсітэце), таксама спявалі ў канцэртах беларускія песні. А Раю нават вяла ва ўніверсітэце факультатыву па беларускай мове... Будучы студэнтамі, мы часам не даядалі, але хадзілі на філарманічныя канцэрты, у тэатры. Дарэчы, там жа, у Піцеры, мяне адшукаў мой суджаны — Міхаіл Сакалоў. Ён палкоўнік у адстаўцы, але не парывае сувязяў з арміяй, чыгуначнікамі: служыў у ваенізаваным атрадзе, узводзіў чыгуначную масты. У дзесяці розных месцах мы жылі, а ўрэшце ў Мінску засталіся. Дужа тут нам спадабалася, і ад роднай Веткі не так далёка.

— Бываеце там?

— А як жа забыць сям'ю, радзіму?! Раней там з братам і сястрой кожныя канікулы праводзілі, да радні ездзілі. Бываем і цяпер, ужо са сваімі ўнукамі, але радзей. Не стае часу: то рэпетыцыі і канцэрты ў ветэранскім хоры, дзе я цяпер адміністратарам, то вечары-сустрэчы з чытачамі і слухачамі...

— Як бачна па трох кніжках, мінулы, 86-ы год вашага жыцця, быў вельмі плённым. То жадаю захаваць такую бадзёрасць, а таксама сямейную з'яднанасць яшчэ на доўгія гады! А артыкул пра вашага брата абавязкова дамоў даведнік. Ды, можа, яшчэ і пра сястру. Яна ж таксама наша зямлячка, Суайчынніца з вялікай літары, многае зрабіла для Расіі.

Выпраўляючыся на Віцебшчыну, не мінайце ў сваіх сустрэчах Глыбокае. Дарога ад сталіцы не такая ўжо і вялікая: няма і двухсот кіламетраў. Затое асалоду ад сустрэчы з даўнінай, ад знаёмства не толькі з Глыбокім, але і з суседнімі вёскамі і мястэчкамі атрымаеце істотную. Адзін Мосар чаго варты!.. Шкада, што ўжо пайшоў з жыцця мосарскі каталіцкі святар Юзаф Булька, а то быў бы ў вас яшчэ адзін дасведчаны экскурсавод, дарадца ў высвятленні самых розных гістарычных пытанняў.

Знічкі Айчыны

Алесь Карлюкевіч

Будзеце ехаць у Глыбокае з Полацка, то можаце ў дарадцы запрасіць Вячаслава Аляксандравіча Лубчанку. Ён нарадзіўся ў Глыбоцкім раёне ў 1945 годзе. Закончыў Падсвільскую сярэднюю школу. Пасля вучобы ў Мінску ў інстытуце механізацыі сельскай гаспадаркі працаваў у Глыбоцкім прафтэхвучылішчы. А затым перабраўся ў Полацк, працуе выкладчыкам ва ўніверсітэце. Усё жыццё Вячаслаў Аляксандравіч апякуецца адным захапленнем — збірае старыя фотаапараты, усё, што датычыць гісторыі фотасправы. Нядаўна выстаўляў сваю калекцыю ў адным з музеяў Полацка. І да віцебскай, глыбоцкай даўніны Вячаслаў Лубчанка ставіцца таксама з павагай.

Вандруючы па Глыбоччыне, вы адкрыеце для сябе нямала гістарычных памятак. Абавязкова зазірніце ў касцёл Святой Тройцы, а ў згаданым Мосары — у касцёл Святой Ганны. Дарэчы, Глыбоччына — радзіма мастака і пісьменніка Язэпа Драздовіча.

А ў 1855 годзе ў Глыбокім нарадзіўся рускі паэт, празаік Мікалай Максімавіч Мінскі. Адзін з самых вядомых прадстаўнікоў сімвалізму ў рускай літаратуры. Сапраўднае прозвішча нашага суайчынніка — Віленкін. У 1879 годзе Мікалай закончыў юрыдычны факультэт Пецярбургскага ўніверсітэта. У 1889-м выпусціў першую кнігу вершаў, у якой і выклаў сваю "тэорыю" мэанізма ("мэон" у перакладзе з грэчаскай "не існуючы"): маўляў, самае галоўнае для чалавека — "небыццё", "пазакжыццёвая праўда", "неіснуючае і недасягальнае". У 1900-м разам з такімі славутацямі, як Меражкоўскі, Гіпіус, В. Разанаў, заснаваў рэлігійна-філасофскае таварыства. Мэта яго была — наблізіць рускую інтэлігенцыю да царквы. Рэлігійна-філасофскім пошукам Мінскі прысвяціў працы "Пры

Глыбокае. Пашталёны

святле сумлення" і "Рэлігія будучыні". Памёр паэт у эміграцыі ў Парыжы ва ўзросце 82 гадоў.

У прасторы таго ж гістарычна-культурнага ландшафта, што і ў паэта Мінскага, прайшло маленства і дзяцінства яшчэ аднаго рускага пісьменніка — Лявонція Іосіфавіча Ракоўскага, які нарадзіўся ў Глыбокім у 1896 годзе. 9 студзеня 2011-га споўнілася 115 гадоў з дня нараджэння літаратара. Многія пакаленні чытачоў ведаюць празаіка па гістарычных раманах, прысвечаных расійскім ваеначальнікам: "Тенерасілімус Сувораў", "Адмірал Ушакоў", "Кутузаў". Творы, між іншым, заўжды высока ацэньваліся не толькі чытачамі, літаратурнымі крытыкамі, але і прафесійнымі гісторыкамі. А літаратурную працу наш зямляк пачаў яшчэ ў 1920-я гады. І што цікава, першыя яго кнігі — "Гадзіннік", "Кватаранты", "Зялёная Амерыка" і іншыя — складаюць аповяданні і аповесці, якія прысвечаны жыццю беларускіх мястэчак, расказваюць пра той побыт, які быў добра вядомы Лявонцію з самага маленства. А яшчэ Л. Ракоўскі — аўтар кніг, назвы якіх гавораць самі за сябе: "Канстанцін Заслонаў" (1949), "Міхаіл Тухачэўскі" (1967), "Франтавая азбука: аповяданні пра савецкіх палкаводцаў" (1968). Гэтыя творы і цяпер прыцягваюць увагу шы-

Глыбокае. Скураных спраў майстры

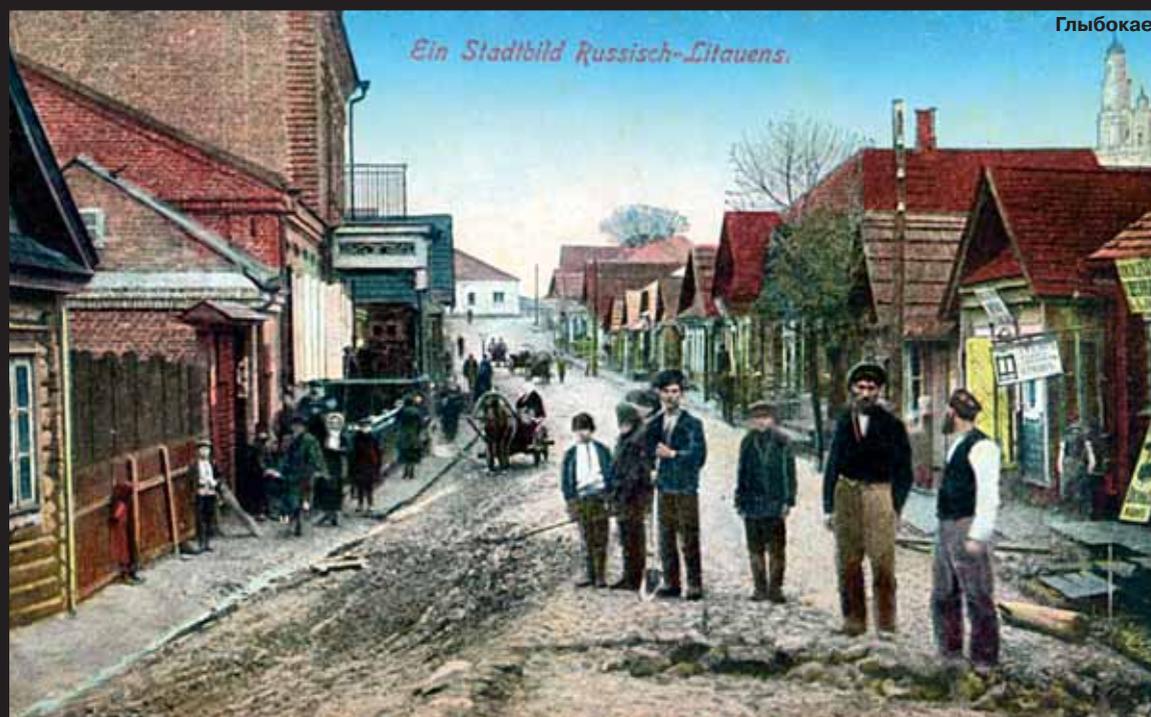
рокага кола чытачоў.

Глыбоцкі край, вёска Акунёва — радзіма польскага пісьменніка Тадэвуша Далэнгі-Мастовіча, які нарадзіўся ў жніўні 1898 года. У час польска-савецкай вайны 1920 года Далэнга-Мастовіч ваяваў на баку Польшчы. Дэмабілізаваўшыся з войска, стаў працаваць газетным рэпарцёрам. У хуткім часе пачаў пісаць аповяданні. А з 1928 года цалкам заняўся літаратурнай працай. Першы раман — "Кар'ера Нікадзіма Дызмы", гэта вострая сатыра на эпоху праўлення Юзафа Пілсудскага. У Беларусі добра вядомы і раман "Знахар", які, дарэчы, быў экранізаваны. Не аднойчы ў перакладзе на рускую мову выдаваўся і раман "Прафесар Вільчур". З пачаткам Другой сусветнай вайны Т. Далэнгу-Мастовіча мабілізавалі ў армію, ён загінуў 22 верасня 1939 года. Пахаваны ў Варшаве на могілках Павонзкі.

Амаль равеснік рускага і польскага пісьменнікаў — яшчэ адзін ураджэнец Глыбокага: Павел Восіпавіч Сухі (нарадзіўся ў лі-

Ein Stadtbild Russisch-Litauens.

Глыбокае

Глыбокае

Глыбокае. Вуліца Замкавая

пені 1895 года). Сапраўдная легенда савецкага авіябудавання, адзін з заснавальнікаў савецкай рэактыўнай і звышгукавой авіяцыі. Доктар тэхнічных навук. Двойчы Герой Сацыялістычнай Працы (1957, 1965), лаўрэат Ленінскай, Сталінскай і Дзяржаўных прэмій СССР. Бацька

Паўла Сухого працаваў настаўнікам народнай школы ў Глыбокім. Вучыўся малады чалавек у гімназіі ў Гомелі, пасля закончыў Маскоўскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча. Працаваў у канструктарскім бюро А. Тупалева. Пад кіраўніцтвам свайго настаўніка стварыў самалёты-знішчальнікі некалькіх мадыфікацый, а таксама АНТ-25 і АНТ-37 біс "Радзіма". Прымаў удзел у распрацоўцы баявога самалёта "Іваноў", машыны, на якую ўскладваліся асаблівыя надзеі ваенных авіятараў. Вынікам той работы стаў самалёт Су-2, сапраўдная легенда Вялікай Айчыннай вайны. Дарэчы, адным з першых на Су-2 пачаў ваяваць наш зямляк — Іван Іванавіч Пстыга, будучы маршал авіяцыі. Нават немцы на самым пачатку Вялікай Айчыннай, калі савецкая авіяцыя несла істотныя страты, адзначалі жыццёстойкасць Су-2. Павел Восіпавіч быў дырэктарам і адначасова галоўным канструктарам авіяцыйных заводаў у Падмаскоўі, Маскве. У 1956 го-

дзе нашага зямляка прызначылі генеральным канструктарам КБ Тупалева. Знішчальнікі, самалёты-перахватчыкі, штурмавікі, бамабардзіроўшчыкі і іншыя авіямашыны розных пакаленняў (лік ідзе на дзясяткі!) — усё гэта плён працы Паўла Сухого і яго бліжэйшых папалчнікаў. Канструктарская думка ўнікальнага авіяцыйнага інжынера была і застаецца фундаментам многіх адкрыццяў і вынаходніцтваў у авіяцыі.

Глыбокае — адзін з самых сімпатычных куточкаў Беларусі, упрыгажэнне азэрнай Віцебшчыны. Нездарма шмат хто з аматараў адпачыць на прыродзе замест замежных курортаў выбірае глыбоцкія мясіны. І калі вы таксама прымеце такое рашэнне, то не забывайцеся, што цікавы гэты край і ў гістарычным, культурна-асветніцкім плане. Касцёлы і царквы, старадаўнія гарадзішчы, помнікі, прысвечаныя падзеям Вялікай Айчыннай вайны (толькі ў самім Глыбокім фашысты знішчылі сотні яўрэйў), пры ўважлівым агледзе пададуцца вам выразным напамінам пра багатую, шматбагасяжную гісторыю Айчыны. Падыхівайце даўніны вы адчуеце не толькі ў Глыбокім, Мосары, але і ў Падсвіллі, Галубічах, Азерцах, Латыголі, Псуі ды ў іншых вялікіх і малых паселішчах Глыбоччыны.

© В поісках утраченного

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

МАЙСТРЫ

Цёплае кола агню

На выставе ў Мінску можна было палюбавацца арыгінальнай інтэр'ернай керамікай, зробленай на VIII міжнародным пленэры мастакоў-керамістаў “АРТ-Жыжаль”. Арганізуе гэтыя творчыя сустрэчы майстар з Бабруйска Валерый Калтыгін

Іван Ждановіч

У зімовую пару, асабліва пад Каляды, так і хочацца куды бліжэй да цяпла. А Жыжаль, ці яшчэ Жыж, Жыжа, — спрадвечнае імя язычніцкага бога агню, дакладней — гаспадарчага полямя. Добры Жыжаль з прадаўніч часоў жыве ў вясковых печах, з ім сябруюць і ганчары, і кавалі. Слова, між іншым, і сёння пачуеш у беларускіх гаворках па розных рэгіёнах. “Калі я абраў Жыжалья ў якасць гэткага брэнда, сімвалічнага знака для творчых сустрэч прафесійных керамістаў, то не ўсе мяне і разумелі, — згадвае арганізатар пленэраў, вядомы майстар Валерый Калтыгін. — Ды, як бачым, жывучым аказваўся Жыжаль! Творчыя людзі, якіх збірае пленэр, ведаюць і паважаюць народныя ганчарныя традыцыі. Мы асвоілі традыцыйныя тэхналогіі, скажам, дымлення ці абвару гатовых вырабаў, адраджаем і забытыя прыёмы. Але пры гэтым імкнёмся рухацца далей — выходзіць за межы традыцыі. Вось і атрымліваюцца арыгінальныя мастацкія рэчы, іх мы і прадставілі на мінскай выставе “Кола агню”.

Сын настаўнікаў з палескага гарадка Антопаля, што пад Драгічынам, захапіўся керамікай гадоў сорак таму, як паступіў у Бабруйскае мастацкае вучылішча. З таямніцамі справы пазнаёміў хлопца прафесійны мастак-кераміст Анатоль Концуб. Потым Валерый Калтыгін вучыўся ў Беларускаму тэатральна-мастацкім

Адказны момант, калі мастакі-керамісты загрузаюць творы ў печ для абпальвання

інстытуце, а ўрэшце зноў аказваўся ў Бабруйску. Там у яго дом, майстэрня, сябры-аднадумцы, з якімі Валерый Аркадзевіч і развівае бабруйскі кірунак у кераміцы. А ў 2003 годзе Калтыгін распрацаваў арыгінальную праграму, каб навучаць школьнікаў свайму майстэрству, і цяпер вядзе курс керамікі ў мясцовай мастацкай школе. Дапамагаюць яму ў арганізацыі пленэраў, якія пачаліся з 1992 года, Магілёўскі аблвыканкам, Бабруйскі гарвыканкам, керамісты Алег Ткачоў, Анатоль Концуб,

старэйшы сын Максім, пастаянна бываюць на сустрэчах Яўген Адзіночанка, Ірына Шчасная і іншыя беларускія майстры.

Даўно выношвае Калтыгін і ідэю стварэння ў Бабруйску Музея керамікі. “Мне ён бачыцца вельмі цікавым, — дзеліцца планами майстар. — Можна ж паказаць як працэс вытворчасці, так і лепшыя творы, дэкаратыўную кераміку, якая выклікае складаныя асацыяцыі, ладзіць розныя выставы. Ну і, вядома ж, выстаўляць працы ўдзельнікаў пленэру,

які штогод пашыраецца. Летась у ім удзельнічалі як беларускія майстры, так і керамісты з Венесуэлы, Германіі, Літвы, Малдовы, Расіі, Украіны”.

Дарэчы. Год таму кіраўнік Бабруйскага аддзялення Саюза мастакоў Беларусі Валерый Калтыгін быў адзначаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Беларусі за захаванне і развіццё традыцый народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, арганізацыю міжнародных пленэраў і актыўную выставачную дзейнасць.

Прэстыжная ўзнагарода

Пераможцам 12-га кірмашу інтэлектуальнай літаратуры “Non/Fiction” стаў выхадзец з Беларусі Віталь Зюсько

Кірмаш праходзіў у снежні ў Маскве, пад час яго і былі абвешчаны вынікі прафесійнай прэміі “Чалавек кнігі” ў пяці намінацыях. Віталь Зюсько, кіраўнік выдавецтва “КомпасГід”, прызнаны лепшым у намінацыі “Галоўны рэдактар”. У прэс-службе пасольства Беларусі ў Расіі паведамілі, што Віталь — выхадзец з Беларусі.

Прэмія “Чалавек кнігі” ўручалася ўжо ў дзясяты раз. Гэта ў Расіі — асноўная прафесійная ўзнагарода за найбольш яркія, паспяхова, наватарскія праекты кніжнага свету. А ўшаноўваюцца прэміяй таленавітыя людзі, дзякуючы якім адбыўся эканамічны ці творчы прарыв года. Маладое маскоўскае выдавецтва “КомпасГід”, у якім працуе Віталь Зюсько, выпускае кнігі для дзяцей і юнацтва. Як нам стала вядома, яно плануе і на Мінскай міжнароднай кніжнай выставе пазнаёміць беларускіх чытачоў з анталогіяй для падлеткаў “1989. Дзесяць гісторый, якія прайшлі скрозь сцены”. У зборнік увайшлі апаведы дзесяці лепшых еўрапейскіх пісьменнікаў пра розныя “сцены”, якія акружаюць сучаснага чалавека. Выдавецтва выпусціла за год больш за 20 цікавых кніг, якія расказваюць пра жыццё падлеткаў у розных кутках свету, дапамагаюць разбураць сцены непаразумлення і душэўнай глухаты. Кожная з кніг стала свайго роду падзеяй.

“КомпасГід” збіраецца прывезці ў Мінск і кнігу Амелі Фрыд “А дзядуля ў гарнітуры?”, адзначаную Нямецкай дзіцячай літаратурнай прэміяй і Нямецкім фондам мастацтваў.

КРЫЖАВАНКА

Калядная мазаіка

Па гарызанталі:

1. Паўднёвая кветка, талісман тых, хто нарадзіўся пад знакам Задзяка Цялец. 4. Тое, што і зімовішча. 8. Кашачае ... ці хрызаберыл. Камень, які, як лічыцца, найбольш падыходзіць для сеансаў гіпноза. 9. Ежа жывёлы. 11. Скульптурная фігурка ката ці труса: адзін з падарункаў у Новым годзе. 14. Птушка, улюблёны вобраз у народнай творчасці, сімвал вернасці ў каханні. 15. Шкодны грызун. Народжаны ў год Ката павінны баяцца як чумы народжаных у год гэтай жывёліны. 16. ...трус. Парода вялікіх трусаў, вагой да 8,5 кг. 17. Жывёла. Зіма абячае быць цёплай, калі ... з-пад снегу выкідвае зямлю (прыкм.). 20. Інертны газ. 21. Азіяцкая

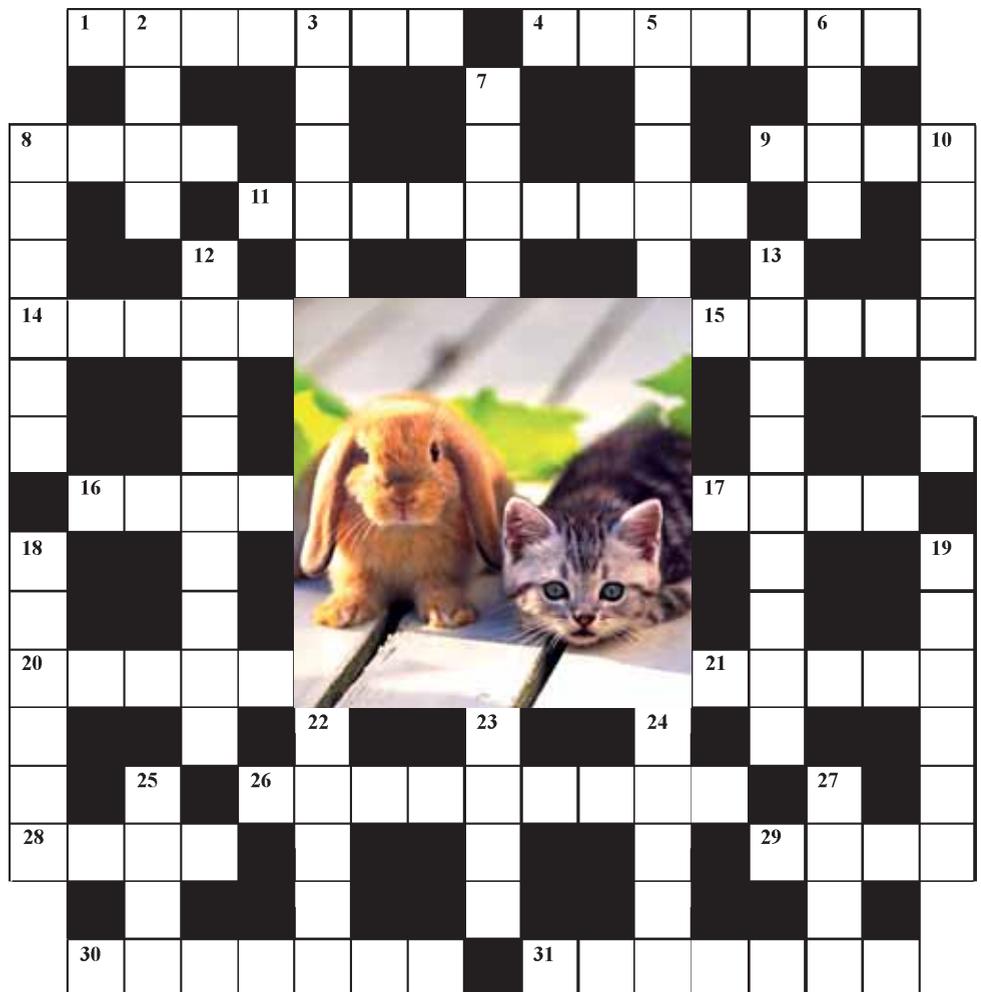
краіна, у якой гаспадаром 2011 года лічаць ката; японцы аддаюць перавагу трусу. 26. Мясца труса: яго не варта падаваць на навагодні стол, каб не будзіць у Труса Тыгра. 28. Знак Задзяка. Народжаных пад гэтым знакам у год Ката (Труса) чакае прыбаўленне сям’і, кар’ерны рост. 29. Для мышы і кот вялікі ... (прык.). 30. Агародная расліна: качан яе, перавязаны святочнай стужкай — добры падарунак на Новы год. 31. Каштоўны метал, талісман Ракаў.

Па вертыкалі:

2. ... ці звычайны. Парода кароткапоўсцевых трусаў. 3. Рэжым харчавання. 5. Кошкі з дому — ... на стол (прык.). 6. Агародная травяністая расліна, якой, разам з яблыкамі і зялёнай цыбуляй, мес-

ца на святочным навагоднім сталі. 7. “Замкнула зямля свой яшчэ адзін ...”. З верша Якуба Коласа “Ноч пад Новы год”. 8. Імя кашэчага караля ў беларускай міфалогіі. 10. Агародная расліна, якую разам з іншымі падарункамі варта класці пад ёлку, каб пацешыць Труса. 12. Высокая расліна з жоўтымі кветкамі; выкарыстоўваецца ў медыцыне. 13. Пагадненне з кімнебудзь; яго ў новым годзе пажадана прытрымлівацца Казярогам. 18. Карысць, прыбытак: яе Новы год прынясе шчасліўцам, народжаным у год Ката (Труса). 19. Мнагамесны самалёт. 22. Павышаная нервовая ўзбуджанасць. 23. Расліна з моцным пахам, адна з купальскіх зёлак. 24. ...ці бурштын: талісман для закаханых. 25. Пара года, калі Вадалеям трэба берагчы свой дом і сям’ю ад няпрошанага гасця. 27. Кот на печку — сцюжа на ... (прык.).

Падрыхтаваў
Лявон Целеш.

Адказы на крыжаванку.

Па гарызанталі: 1. Архіва, 4. Зімоўка, 8. Вока, 9. Корм, 11. Стал, 14. Інтэр, 23. Мята, 24. Янтар, 25. Лета, 27. Двор, 8. Варгін, 10. Морска, 12. Кушчак, 13. Кампраміс, 18. Вытада, 19. **Па вертыкалі:** 2. Ракс, 3. Дыяета, 5. Мышышка, 6. Ірноп, 7. Куп, 26. Трусавішча, 28. Авер, 29. Звер, 30. Капушта, 31. Сербро, 14. Голуб, 15. Палук, 16. Вель, 17. Крот, 20. Тэпін, 21. Кітай.